

KLJUČNE PREPORUKE

Filantropija:

- Odrediti uži fokus unutar širokog polja filantropije i koristiti taj koncept u definisanju ciljeva programa, kao i u daljoj komunikaciji sa bazom, donatorima, zajednicama... Baza RŽF zastupa ideje koje su bliže konceptima „demokratizacije filantropije“¹ kroz koje se obezbeđuje da veći broj ljudi malim donacijama utiču na svet oko sebe. Moguće je istražiti i druga polja i druge koncepte, ali bi svakako bilo potrebno da se koncept uže definiše, pre svega bliže samoj viziji RŽF.
- RŽF može mnogo snažnije da promoviše svoje rezultate, pristup, a možda i najvažnije, grupe koje podržava i promene koje nastaju njihovim radom. U tom smislu, dobro bi bilo pokazati kako je neka grupa nakon podrške RŽFa ostvarila uspeh, promenila nešto u svom okruženju, možda i više godina nakon inicijalne podrške. Preporuka je da se uradi nekoliko studija slučajeva koji bi poslužili za promociju pristupa i rada RŽFa, kao i za učenje unutar RŽFa iz afirmativne analize ovih slučajeva. Kada je u pitanju prikupljanje sredstava, ljudi vole da daju za uspešne priče, za priče koje imaju šansu da stvore promenu u društvu. Najbolji način da se izgradi ovakvo poverenje je svakako kroz prikazivanje konkretnih prethodnih rezultata, čime se gradi kredibilitet RŽFa i podržanih grupa.

Feminizam:

- RŽF može da preuzme značajniju ulogu u kreiranju narativa celog feminističkog pokreta. Veliki broj sagovornica se tome nada, posebno onaj deo koji sada već pravi značajan otklon u odnosu na pokret.
- RŽF bi mogao biti „čuvar“ vrednosti otvorenosti dijaloga unutar feminističke zajednice. Mnoge sagovornice prepoznaju ovu potrebu, ali i ovaj potencijal u samom RŽFu. RŽF bi se, prema predlogu velikog broja sagovornica, borio da u pokretu ima mesta za različita iskustva žena, da dijalog bude otvoren za različita mišljenja i moguće pravce razvoja celog pokreta. Kao i kod koncepta filantropije, tako i ovde jeste potrebno jače promovisati ovakav pristup organizacije interno i eksterno.
- RŽF bi u narednom strateškom ciklusu trebalo da definiše svoju teoriju promene u kojoj će značajan fokus dati stvaranju „potražnje“ za teme od značaja za organizaciju. Teorija promene bi trebalo da obezbedi da se definišu dostizni ciljevi na putu do promene u društvu. To je izuzetno važno za prikupljanje sredstava jer se obezbeđuje da ljudi vide pozitivan/dostizan rezultat koji će doći kao posledica davanja.
- Iskoristiti primer uvezanosti tema levičarske i feminističke aktivističke zajednice, koji je dao odlične rezultate u Beogradu kroz rad RŽFa, da se uključe još neke zajednice koje bi mogle biti srodne sa feminističkim idejama. Te zajednice ne moraju biti nužno u vezi sa civilnim sektorom, već svakako treba razmišljati i šire. To može biti dalje jačanje uvezivanja tema umetnosti/kulture sa feminizmom, ali mogu biti i nove teme kao što je veza feminizma i radne eksploatacije.
- Obezbediti jaču podršku lokalnim feminističkim grupama izvan Beograda u pokušaju stvaranja lokalnih ili regionalnih aktivističkih zajednica ili mreža. Aktivistkinje u manjim mestima su u teškom položaju, velikoj defanzivi u odnosu na jačanje

---

¹ Još jedan dobar članak na ovu temu se može naći na [linku](#).

tradicionalizma, a tu se možda i vodi glavna bitka za sadržaj politika na nacionalnom nivou jer se svaka država, na kraju, ipak prilagođava „prosečnom glasaču“.

- Obezbediti veće uključenje i interesovanje žena za politička pitanja u Srbiji, pre svega kroz uvezivanje političkih tema sa konkretnim životnim situacijama (npr. rad u fabrici za minimalnu zaradu). Trend depolitizacije Srbije smanjuje prostor za delovanje feminističkih grupa i RŽF može da odigra značajnu ulogu u zaustavljanju tog trenda. Sa druge strane, time RŽF otvara i aktuelne teme koje mogu biti korisne i za privlačenje nove baze, kao i potencijalnih novih donatora.

Podrška grupama:

- Osvestiti kod grupa značaj razvoja baze za organizaciju. Ovaj segment može biti i deo teorije promene RŽF jer ukoliko podržane grupe širom Srbije razvijaju podršku feminizmu u Srbiji, na taj način RŽF najdirektnije utiče na širenje feminističke zajednice na nacionalnom nivou i na razvoj baze celog pokreta.
- Nastaviti rad na jačanju komunikacionih kapaciteta podržanih grupa za dijalog sa njihovim okruženjem, sa medijima i drugim ključnim akterima.
- Jačati kapacitete (znanja i veštine) grupa u vezi sa prikupljanje sredstava. Ipak, tek nakon ispunjenja ciljeva prve dve preporuke iz ovog segmenta, ostvaruju se preduslovi za prikupljanje sredstava u lokalnim zajednicama, baš kao što pokazuje i praksa u Beogradu. Nekim grupama sa kojima je konsultant radio uspevalo je da paralelno sa izgradnjom odnosa krene i prikupljanje sredstava. Ali, fokus na veštine izgradnje odnosa se uvek pokazuje kao važan preduslov.
- Obezbediti podršku organizaciji koja će omogućiti razvoj organizacione strukture i podele poslova koja će uključiti prethodne tri preporuke. U zemljama Zapadne Evrope i u SAD, ove tri preporuke su suvišne jer su zapravo to preduslovi postojanja jedne organizacije. Organizacija kreće iz dobre povezanosti sa zajednicom (jakog utemeljenja ljudi koji pokreću organizaciju u samoj zajednici), dobre komunikacije i podrške zajednice. Iz tih osnova kreće profesionalizacija, ako se uopšte desi, jer mnoge organizacije mogu potpuno nezavisno i kvalitetno da rade kada ispune ove uslove. U Srbiji, projektni fokus je stvorio solidan okvir rada u projektnim ciklusima, ali je takođe doveo dotle da baza organizacija zapravo postanu donatori, da se komunikacione veštine (pisane i usmene) usmere jasnoj komunikaciji sa donatorima u kojoj organizacije mere svaku svoju reč (što ne čine u komunikaciji sa javnošću).

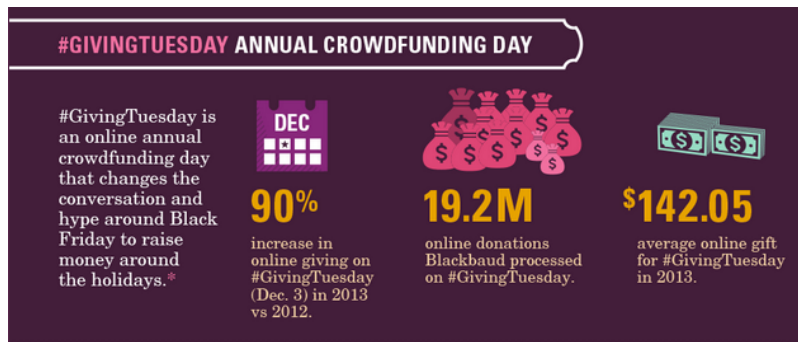
Izvori finansiranja:

- RŽF bi trebalo da uradi analizu svih mogućih izvora prihoda i da odabere nekoliko novih koje bi testirali za prikupljanje sredstava za samu fondaciju.
- Bilo bi dobro ohrabriti lokalne grupe da analiziraju moguće izvore prihoda i da one same pokušaju jedan novi izvor da pokrenu u nekom vremenskom roku.
- Ukoliko RŽF odluči da prikuplja sredstva od biznis sektora, preporuka je da prethodno jasno definiše i objavi svoju politiku saradnje sa biznis sektorom. To će značiti i kao interna vodilja u tom odnosu, takođe i u obezbeđivanju da baza organizacije podrži takav pristup, ali će obezbediti i da se same kompanije/firme pronađu ili ne pronađu u takvom pristupu.
- Istražiti mogućnost da li biblioteka RŽF može da obezbedi prihod od prodaje knjiga ili prava.

- Istražiti mogućnosti koje nude crowdfunding platforme i uraditi jednu kampanju u narednih 12 meseci kojom bi se RŽF testirao i na ovom polju.

RŽF PRISTUP PRIKUPLJANJU SREDSTAVA

- Razmisliti o mogućnosti pokretanja godišnje kampanje prikupljanja sredstava. Jednom godišnje bi RŽF mogao da se obrati ljudima u svom okruženju da doniraju sredstva za rad RŽFa.

- Obezbediti da manifestacije kao što su „Sestre to rade najbolje“ dobiju više donatorski karakter, gde bi se sam rad grupe i traženje donacija učinilo vidljivijim. Obezbediti da doniranje može da se dešava i pre i posle manifestacija, kroz jasan

poziv za uplate i preko žiro računa ili na neki savremeniji način.

- RŽF bi trebalo da definiše nekoliko različitih ciljnih grupa potencijalnih donatora izvan aktivističke zajednice. Za svaku od ciljnih grupa je važno upoznati je, kreirati tehnike prikupljanja sredstava koje korespondiraju sa njihovim potrebama i pokrenuti akcije.
- Preporuka je da se za svaku od akcija za koju se prikupljaju sredstva traži specifičan iznos. To se radi na dva načina – a) definicijom ukupne sume koju želimo da prikupimo i b) usmerenjem koliko iznosi prosečna donacija.
- RŽF bi trebalo da podigne svoju prepoznatljivost van aktivističke zajednice i zajednice organizacija civilnog društva. Ljudi daju sredstva samo za organizacije za koje su čuli i tu bi RŽF trebalo da napravi iskorak.
- RŽF bi trebalo da se vrati nekim od ranije podržanih priča i da promoviše rezultate koji su naknadno postignuti. Često se neka promena u okruženju ne može odmah videti. Zato je dobro da RŽF predstavi neku grupu i njihovu aktivnost koje su podržane pre 2 ili 3 godine i da pokaže kakav efekat ta podrška ostvaruje danas. Ovakve priče doprinose i promociji vrednosti organizacije, ali i jačanju kredibiliteta i legitimiteta organizacije.
- RŽF bi trebalo da pokuša da pokrene još neke tehnike prikupljanja sredstava. U dokumentu je dat pregled najčešće korišćenih tehnika u Srbiji, a sveobuhvatniji pregled se može naći na www.sofii.org.
- Unaprediti izveštavanje o krajnjem ishodu akcija za koje se prikupljaju sredstva. Taj ishod svakako nije prikupljen novac, već ono što su grupe tim sredstvima radile i **uradile**. Newsletter se nije pokazao kao najbolje sredstvo za komuniciranje ovih ishoda.
- Razviti i „topli“ i „hladni“ pristup promociji trajnih naloga, više različitih pristupa za poznate, ali i manje poznate potencijalne donatore.

- RŽF bi trebalo da postavi godišnje indikatore i targete za prikupljanje sredstava. To bi trebalo da bude: iznos koji RŽF želi da prikupi, broj pojedinačnih donacija, broj trajnih naloga, broj manifestacija i gostiju na manifestacijama...
- Indikatori bi trebalo da prate i stepen očuvanja i razvoja postojeće zajednice/ca koje RŽF okuplja (npr. broj ljudi u akcijama „Sestre to rade najbolje“, iznos prikupljenih sredstava...), kao i broj novih ljudi koji podržavaju akcije RŽF iz zajednica koje do sada RŽF nije kontaktirao.